

LBRIS

We know
books

LEWIS
CARROLL

ALICE
ÎN
LUMEA OGLINZII

*Traducere, prefață și note
de Eugen B. MARIAN*

EDITURA
PRUT

<i>Șah la inerție</i> de Eugen B. Marian	5
PREFAȚĂ.....	11
CAPITOLUL I. Casa Oglinzii.....	13
CAPITOLUL II. Grădina florilor vii.....	27
CAPITOLUL III. Gâzele din Ținutul Oglinzii	39
CAPITOLUL IV. Tweedledum și Tweedledee	50
CAPITOLUL V. Lână și apă.....	65
CAPITOLUL VI. Humpty Dumpty	78
CAPITOLUL VII. Leul și Licornul	91
CAPITOLUL VIII. „E născocirea mea personală”	102
CAPITOLUL IX. Regina Alice	118
CAPITOLUL X. Scuturarea	135
CAPITOLUL XI. Trecerea.....	136
CAPITOLUL XII. Cine a visat toate acestea?	137

Ilustrații de John Tenniel

Trecând de partea cealaltă a Oglinzii, misterioasă și uluitor de imprevizibilă, Lewis Carroll înalță un imn voios libertății totale. Echilibrând cu grație și dezinvoltură pendularea între extreme – de pildă, între rigoarea multimilenară a șahu- lui și jocul unei imaginații care râde de orice obstacole –, dansând imperturbabil pe sârmă deasupra abisurilor logicii și a unui „bun-simț” împietrit în canoane, el împlinește pe nesimțite idealul pentru care s-au zbatut în zadar multe spirite: să învingă implacabilul timp. Și totodată, să ne convingă că, deși în această lume de dincolo de bariera lucitoare a oglinzii lucrurile se petrec, e drept, îndeobște „pe dos”, destule rămân la fel de anapoda ca pe lumea de toate zilele...

Așadar, au trecut „labuntur anni, fugaces, Postume, Postume” („anii se scurg în fugă”), deplânși de Horațiu. Nu mai ești, o, cititor fericit, ros de trompa imundă a secunde care îl obseda, dincolo de consolările felinelor și ale pipei, pe Baudelaire. Am depășit și spațiul, oricine poate face orice, orice se poate face oricum (așa cum își propun, încă, destui conducători de toate forțele și mărimile, din păcate, cu rezultate catastrofale pentru milioane de semeni, de partea noastră a Oglinzii, deviindu-și râvnitul zbor mai mult în șanțuri și străchini...).

Nici vorbă de asemenea eșecuri la „unchiul” povestitor al lui Alice. Păstrându-și permanent pe buze surâsul calm și ușor enigmatic, Lewis Carroll atinge chiar performanța sugerată de Martha Bibescu (prințesă magnanimă și Mecena printre scriitori, contemplată ca o Madonă o întregă seară de bal de către însuși Marcel Proust, și o scriitoare înaripată de poezie și umor, cu darul inefabil al evocării pline de vrajă, printre capetele încoronate – uneori, și încoronate!). Adică, „să lege trecutul din *astăzi* cu *viitorul* din ieri” – amintirile proiectelor rămase „în purgatoriu” cu proiectele încă valabile.

De altfel, sub semnul acestei literaturi cu două fețe, ca un Ianus mai lesne de înduplecat într-o unică direcție, este ilustrativ un episod aparent secundar, căci

istoria și istorisirile, ca și partida de șah, la care ne provoacă direct autorul de la ante-prefață nu se repetă decât în aparență. Aname, episodul din capitoul al șaselea, în care Humpty Dumpty, oul gigant (care însă nu germinează nimic și are doar dimensiunile unui Schwarzenegger, fără mușchii și averea lui), acest personaj de bază al tezaurului britanic de „nursery-rhymes” (versuri pentru copii), înainte de a se prăbuși definitiv de pe zidul înalt pe care tronează cu o măreție senină și cam pedantă, proclamă: „Cuvintele au sensul pe care doresc eu să li-l dau. Cine e stăpân aici – eu, sau ele?”

Găsim schițate aici deplina libertate a creatorului, prevestirea suprarealismului și a onirismului; poate chiar, Doamne ferește, a letrismului...

De altfel, în acest vârtej amețitor de schimbări și metamorfoze răsturnătoare, în capitoul imediat următor, răsare alt episod-cheie. Fără a fi conspirat, fără să fi ținut nicio videoconferință cu Oul, trufaș de parcă n-ar fi existat pe lângă Adam și Eva nicio găină, Leul, blazat și obosit de o luptă desfășurată ca un steril ritual și încheiată cu același rezultat nul, mormăie, vedetă insuficient mediatizată și purtată pe aripile de carton ale reclamei: „Ești animal... sau vegetal... sau mineral?” Drept care bietei Alice îi trebuie un întreg capitol ca să se dumerească și ea ce-o mai fi ajuns...

Nu-i vorbă, toate aceste încercări, acumulate pe capul ei în viteza luminii unui condei inspirat, îi aduc eroinei noastre dragi și o răsplată binemeritată. Pornind ca un simplu pion pe tabla de șah de la pagina pre-prefață, ea ajunge, după ce străbate opt căsuțe... – dar mai bine să nu-i dezvăluim integral destinul.

E de ajuns să spun că, indiferent dacă pe parcurs este ajutată de trenuri care zboară peste râuri (contribuție nedorită la creșterea șomajului printre constructorii), informată de cai în pierdere de voce și de flori vorbitoare simpatizante ale turiștilor, îndrumată de Regine cu profesie secundară de Oaie, și viceversa, sfătuită de un Cavaler care cade pe mică pe ceas (imparțial, când pe stânga, când pe dreapta) și tot nu-și pierde șirul năstrușnicilor sale invenții, Alice ajunge cineva. Dovedind că toți pionii sunt egali, au egalitate de șanse de pornire, doar că unii sunt... mai egali decât alții și își realizează personalitatea prin perseverență.

Și câteodată, cu prețul unui sacrificiu, de vreme ce orice lucru durabil nu se poate înfăptui decât și cu o tușă de durere, minus cu minus mai mici ajung și la un plus mai mare.

În acest destin în ascensiune, trebuie negreșit să-i mai dăm o cunună de lauri Alicei. Pe tot parcursul ei zigzagat, de-a lungul și de-a curmezișul tablei de șah închipuite de întinderea aflată îndărătul Oglinzii, ea nu se folosește niciodată de tumulul masiv din colț, fiindcă forța, mai mult sau mai puțin brută, este „ultima

ratio” – de fapt, când rațiunea nu mai are curs. Nici nu recurge la manevrele Episcopului (Nebunului, la noi...) din preajma Regelui, resuportând loviturile lui piezișe și manevrele ascunse. Atâta doar: la capătul acestui lanț de aventuri dezlănțuite, o așteaptă un soi de „Finis coronat opus”: o adevărată Operă bufă, care înseamnă și un Elogiu al Nebuniei fără un dram din care cădem în „prea multă minte strică!”

O operă bufă în care sopranele sunt carafele, tenorii – șoricei, bașii – zaharnița pântecoasă, baletul e compus din cine vrei și cine nu vrei, ca în opereta „Toată lumea cântă și dansează”, iar asistenții de regie sunt întâlniți în persoana a doi pisoi inocenți, spălați și lustruiți cu migală de grijulia lor mamă, Dinah.

Înseamnă, oare, că îndărătul Oglinzii se petrece un spectacol cu locuri numai în picioare? Depinde în mare parte de fiecare dintre noi, de măsura în care suntem capabili să ne privim din afară și chiar să ne judecăm *sine ira et studio* (fără mânie și părtinire). Vă atrag atenția că, pentru această trecere pe urmele lui Lewis Carroll, nu trebuie în niciun caz să vă opriți la o oglindă venețiană – riscați să cădeți într-o lagună de vis.

Firește, treptat te simți copleșit de satisfacții, dispăre hotarul dintre real și imaginar, și parcă nu mai recunoști ori nici nu mai ai chef să te întorci în amalgamul de ficțiuni „consolidate” în care te învârți de la naștere – poate neștiut, necunoscut de tine însuși.

Se mai ivesc și alte riscuri, aflate pe vasta paletă curcubeică a neprevăzutului, negânditului, neauzitului.

O variantă ar fi să sfârșiți ca într-o fascinantă nuvelă de Marguerite Yourcenar și să-l imitați pe acel pictor chinez care, aflat la ananghie, s-a urcat pe corabia din tabloul pe care-l contempla și dus a fost – fără bilet, fără viză, fără alt bagaj decât cel sufletesc. Desigur, nu s-a mai întors nicicând în lumea cam incoloră de dincolo de ramă.

Sau ca acel meditativ ins – era tot chinez ori, poate, indian? – trezit dintr-un vis adânc, sub povara întrebării: „Sunt, oare, un fluture care se visează om, ori un om care s-a visat fluture?” – întrebare pe care și-o pune, în alți termeni, și Alice, într-unul din numeroasele pasaje de precursor ale monologului interior.

Dacă vi se întâmplă așa ceva, soluția înlăturării balansului și ambivalenței care vă supără nu este, nici pe departe, ca într-o explozie întârziată de falsă energie, să spargeți oglinda. Cu uimire și groază, ați constata atunci că fiecare ciob miniatural reflectă cu fidelitate întregul și deci este încărcat de aceleași primejdii.

Calea înțeleaptă și salvatoare este cu totul alta: lăsați să se manifeste în voie toate aceste latențe, descoperiți-vă pe voi înșivă. Primordial pentru atingerea

LRDIS | We know books

acestui țel este să căutați cu subtilitate și răbdare, să dați „șah la inerție”. Să abandonați ca pe un veșmânt prea uzat și strâmt tiparul în care predomină călduța mulțumire de sine, creierul în papuci vătuiți (eventual și urechile, la cele ce v-ar putea dăuna „poziției”), să aruncați peste bord confortul excesiv pe care ești „condus” să te iluzionezi că ți-l oferă statornicirea între pereții cochiliei de melc ai propriilor limite, să nu vă mai închinați devoratorului zeu Baal modern: CONFORMISMUL.

Veți întreba: „Bine, dar pe această cale, cam exigentă și spinoasă, mă voi realiza, voi dobândi personalitate? Îmi este garantată împlinirea?”

Garanții oferă doar Papa de la Roma – pentru Lumea de Apoi. Dar veți fi, oricum, mai vii. Nu încheie Lewis Carroll cu versul „Căci viața nu-i doar un *vis viu*”? Poate că, adoptând această cale a libertății – mai ales... a celei de opinie! –, unii dintre voi veți ajunge, cu anii, constructori îndrăzneți de rachete către alte galaxii, campioni ai drepturilor omului, medici descoperitori de seruri pentru flagelurile actuale ale lumii, ori chiar veți izbuti să demolați idoli și „regii” de pe piedestalurile lor de plastic, marionetele slugarnice și amorfe.

Și dacă totuși nu veți face cu adevărat lumea mai bună și mai luminoasă, veți fi, cel puțin, voi personal mai buni, oameni întregi și membri încă neafiliați, dar convinși, sunt sigur, ai unuia din numeroasele cluburi și asociații „Lewis Carroll”, născute pretutindeni pe glob.

Eugen B. MARIAN

DRAMATIS PERSONAE

(Personajele piesei, așa cum erau organizate înainte de începerea partidei de șah)

ALBELE

PIESE	PIONI
Tweedledee	Părăluța
Licornul	Haigha
Oaia	Stridia
Regina Albă	„Crinul”
Regele Alb	Pionul
Omul vârstnic	Stridia
Cavalerul Alb	Hatta
Tweedledum	Părăluța

NEGRELE

PIESE	PIONI
Humpty Dumpty	Părăluța
Tâmplarul	Curierul
Morsa	Stridia
Regina Neagră	Crinul sălbatic
Regele Negru	Trandafirul
Corbul	Stridia
Cavalerul Negru	Broscoiul
Leul	Părăluța

Copil cu fruntea fără nor
Și ochi visători, suimiți,
Deși-a trecut timpul în zbor
De ani mulți despărțiți,
Sigur, zâmbind vei saluta
Darul iubirii, cartea mea.

Chipu-nsorit nu ți-am văzut,
N-aud râsu-ți de-argint,
La mine nu te-ai mai gândit,
Pe tineri ani plutind.
De-ajuns mi-e că vei asculta,
Cu zâne, crai, povestea mea.

Un basm din alte veri născut,
Pe cer sori strălucind,
Un clopoțel doar ne-a bătut
Ritm lent, pentru văslit.
Ecouri vii în minți durând,
Chiar de-ani poznași le șterg din gând.

Hai deci, chiar de-un zvon de teamă
Prevestind vreo veste-amară
Spre neprimitor pat cheamă
O întristată fecioară.
Copii mai vârstnici am rămas
Ce-ntârzie-al culcării ceas...

Ger mușcător, omăt afar',
Viscol, nebună joacă.
Lângă cămin, arămiu jar -
Copii să tot petreacă.
Magice vorbe v-au vrăjit,
Uitând de viforul cumplit.

Și chiar de-o umbră de suspin
Va tremura-n poveste,
Pentr-un timp fericit deplin,
Sori stinși fără de veste,
Crâncene-adieri nu vor păta,
Cu zâne, lei, povestea mea.

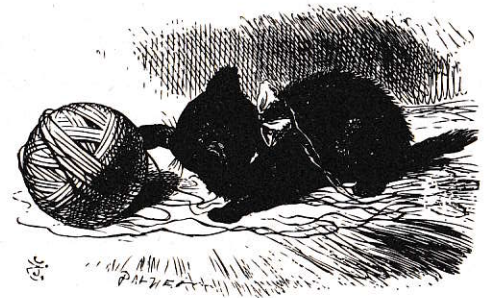
CAPITOLUL I

Casa Oglinzii

Un lucru era sigur, că pisoiiul *alb* n-avea nicio vină în treaba asta - totul s-a tras din pricina pisoiiului negru. Căci pisoiiului alb i se spălase fața de către pisica mamă în ultimul sfert de ceas (și dacă stai să te gândești, suportase destul de bine această corvoadă), așa că, vedeți, n-ar fi putut avea niciun amestec în toate boroboațele ce-au urmat.

Dinah își spăla odraslele în acest fel: mai întâi, țintuia de ureche biata făptură cu o labă, în vreme ce laba cealaltă îi freca temeinic fața, de-a-ndoaselea, adică începând cu nasul; și tocmai acum, după cum spuneam, muncea din greu cu pisoiiul alb, care stătea absolut neclintit și încerca să toarcă - fără îndoială, simțind că munca aceea era doar spre binele lui.

Dar misiunea cu pisoiiul negru fusese încheiată mai devreme, pe la începutul după-amiezii, și astfel, în timp ce Alice stătea cuibărită într-un colț al marelui fotoliu, pe jumătate vorbindu-și singură și pe cealaltă jumătate adormită, pisoiiul

se juca de mama focului și întorcea pe dos ghemul de lână pe care Alice încercase să-l înfășoare și-l tot mișcase în sus și-n jos până ce-l zăpăcise iarăși de-a binelea, așa că zăcea acolo, desfăcut, pe pragul din fața căminului, numai noduri și încâlceli, cu cotoiașul, moț, la mijloc, alergând să-și prindă coada.

— Of, păcătos, păcătos piticuț! strigă Alice, privind pisoiiul și acordându-i un „pupic” în bot, pentru a-l face să înțeleagă că a căzut în dizgrație. Zău așa, s-ar fi convenit ca Dinah să te fi învățat mai serios bunele maniere! *S-ar cuveni*, Dinah, știi bine că așa e! adăugă ea, uitându-se muștrătoare la șefa familiei pisicești și adoptând un glas cât mai supărat era în stare. Și apoi se cuibări iarăși în fotoliul ei, luând cu ea pisoiiul și lâna, și începu de la capăt să înfășoare ghemul. Dar nu progresa prea rapid și vorbea întruna, uneori cu pisoiiul și alteori cu ea însăși. Kitty stătea foarte demn pe genunchiul ei, prefăcându-se că urmărește progresul înfășurării și întinzând din când în când o labă și atingând ușurel ghemul, ca și cum ar fi fost bucuos să-l păstreze, dacă ar fi putut.

— Știi ce este ziua de mâine, Kitty? începu Alice. Ai fi ghicit dacă ai fi stat în fereastră alături de mine – doar că Dinah te făcea frumos, așa că n-ai putut. Mă uitam cum băieții strâng surcele pentru focul festiv – și e nevoie de o grămadă de surcele pentru foc, Kitty! Numai că s-a lăsat un ger grozav și a nins atât de tare, încât au fost siliți să se lase păgubași. N-are a face, Kitty, o să ne ducem mâine să vedem focul.

Ajunsă la acest punct, Alice răsuci de două-trei ori firul de lână în jurul gâtului pisoiiului, doar ca să vadă cum i-ar sta; asta pricinui o harababură: ghemul se rostogoli pe podea și metri după metri de lână se deșirară iarăși.

— Știi ceva, m-am supărat grozav, Kitty, urmă Alice, de-ndată ce se cuibăriră din nou confortabil, când am văzut ce pozna fără seamăn ai făcut, eram cât pe ce să deschid fereastra și să te dau afară, în zăpadă! Și ai fi meritat din plin așa ceva, mică scumpete poznașă!

Ce ai de spus în apărarea ta? Nu mă întrerupe! urmă ea, înălțând sever un deget. Am să-ți înșir toate vinile tale. Numărul unu: ai scâncit de două ori în timp ce Dinah te spăla pe față, azi-dimineață. Nu poți nega faptul, Kitty, fiindcă te-am auzit bine! Ce-ai de spus la asta? (Pretinzând că pisoiiul ar fi vorbit.) Că laba ei ți-a intrat în ochi? Ei, păi asta-i vina ta, pentru că i-ai ținut deschiși – dacă i-ai fi ținut strâns închiși, asta nu s-ar fi întâmplat. Acum să nu-mi mai vii cu alte scuze, ci să mă ascuți! Numărul doi: ieri, ai tras-o de coadă pe Fulg-de-Nea, tocmai când pusese în fața ei farfurioara cu lapte! Cum, ți-era sete, așa pretinzi? Cum de știi că nu era și ea însetată? Cât despre numărul trei, ai deșirat ghemul până la ultimul fir, în timp ce eu nu eram cu ochii pe tine!

LBRIS | We know books

Asta face trei vinovații, Kitty, și deocamdată nu ai fost încă pedepsit pentru niciuna din ele. Știi că îți adun toate pedepsele pentru miercuri – ce-ar fi să-mi fi amânat și mie toate pedepsele *mele!* continuă ea, vorbind mai mult pentru sine decât cu piso-iul. Ce-ar face la sfârșitul anului? Pesemne că m-ar trimite drept la închisoare, când ar veni ziua sortită. Sau – stai să văd – să zicem că fiecare pedeapsă ar însemna să nu prânzesc. Păi atunci, când ar veni și ziua ceea jalnică, ar trebui să mă lipsesc dintr-o dată de cincizeci de prânzuri! Ei și, nu mi-ar păsa prea mult de *așa ceva!* Mai degrabă m-aș lipsi de ele, decât să trebuiască să le mănânc!

Auzi cum se prelinge iar zăpada pe geamuri, Kitty? Ce sunet drăgălaș și dulce se-aude! Leit ca o sărutare dată ferestrei de către cineva din curte. Mă întreb dacă zăpada *iubește* copacii și câmpiile, de vreme ce le sărută atât de tandru. Și pe urmă le acoperă bine-bine, știi tu, cu o plapumă de omăt, și poate că le spune: „Haide, dormiți frumușel, dragile mele, până când vine iarăși vara”. Iar când se trezesc iarăși, la sosirea verii, Kitty, se îmbracă numai în verde și dănțuiesc în jur, de câte ori adie vântul – ei, e o priveliște tare frumoasă! strigă Alice, lăsând să-i cadă ghemul, ca să bată din palme. Și tare mai doresc ca asta să fie adevărat! Sunt sigură că pădurile devin somnoroase toamna, când frunzele arănesc.

Kitty, tu poți să joci șah? Lasă, nu zâmbi, dragul meu, te întreb foarte serios. Fiindcă, mai adineauri, când jucam noi, de parcă ai fi înțeles totul când am spus: „Șah!”, ai tors! Ei bine, a fost o mutare frumoasă, Kitty, și zău că aș fi câștigat, de n-ar fi fost scârba asta de Cavaler, care s-a apucat să dea iama printre piesele mele. Kitty dragă, hai să ne prefacem că... (Și aici aș vrea să vă pot spune că, una-două, Alice obișnuia să-și înceapă spusele cu fraza ei favorită: „Hai să ne prefacem că...” Abia cu o zi mai înainte se ciorovăise îndelung cu surioara ei, dar fiindcă Alice începuse așa: „Hai să ne prefacem, să ne prefacem că suntem regi și regine” și sora ei, căreia îi plăcea să fie foarte exactă, susținuse că nu era posibil, fiindcă erau numai

ele două, până la urmă Alice fusese nevoită să spună: „Nu-i nimic, atunci tu poți fi una dintre ei, iar eu voi fi toate celelalte”. Și altă dată o speriasse de-a binelea pe bătrâna ei guvernantă, țipându-i brusc în urechi: „Hai să ne prefacem că eu sunt o hienă flămândă și tu ești un os!” Dar asta ne depărtează de convorbirea Alicei cu piso-iul.)

— Hai să ne prefacem că tu ești Regina Neagră, Kitty! Știi ceva, cred că, dacă ai sta în două picioare și ți-ai încrucișa lăbuțele pe piept, ai arăta leit ca ea! Zău, încearcă, te rog, fii o scumpete! (Și Alice luă de pe masă Regina Neagră și puse piesa în fața piso-iului, ca pe-un model de imitat, numai că experiența nu reuși; în primul rând, decise Alice, fiindcă piso-iul nu încrucișa lăbuțele cum se cuvenea. Atunci, drept pedeapsă, îl duse în fața Oglinzii, ca să poată vedea cât de posac era.) Și dacă nu te faci cuminte pe dată, adăugă ea, am să te trec prin Casa Oglinzii. Cum ți-ar plăcea una ca asta?

Acum, dacă deschizi bine urechile, Kitty, și nu flecărești prea mult, am să-ți spun ce idei am eu despre Casa Oglinzii. Mai întâi, este odaia pe care o poți vedea în oglindă – asta este absolut la fel cu salonul nostru, doar că lucrurile merg în sens invers. Pot să o văd în întregime, când mă sui pe un scaun – toată, afară de colțul aflat chiar îndărătul căminului. Vai, tare aș vrea să pot vedea și colțul *acela!* Tare aș vrea să știu dacă și ei fac foc iarna; niciodată *nu poți* să-ți dai seama, știi, decât dacă focul nostru scoate fum, și atunci apare fum și în acesta *de dincolo* – dar asta s-ar putea să fie doar o prefăcătorie, doar ca să facă să arate de parcă ar avea și ei foc. Ei, și pe urmă, cărțile sunt cam ca ale noastre, doar că se rânduiesc pe dos cuvintele, știi asta pentru că am ținut odată una din cărțile noastre în fața oglinzii, și atunci am ținut una și în odaia cealaltă.

Cum ți-ar plăcea să trăiești în Casa Oglinzii, Kitty? Mă întreb dacă acolo vă dau lapte. Poate că laptele din Casa Oglinzii nu e bun de băut – dar, vai, Kitty, acum ajungem la coridor. Poți să vezi doar ușa, o mică *ochire* a coridorului în Casa Oglinzii, dacă lași larg

deschisă ușa salonului nostru, și e exact aiddoma coridorului nostru, atât cât se poate vedea, numai că, știi tu, se poate să arate cu totul altfel mai încolo.

Vai, Kitty! Ce plăcut ar fi dacă am putea măcar să trecem prin ea, în Casa Oglinzii! Sunt sigură că este plină vârf, vai!, de lucruri nespuse de frumoase! Haide să ne prefacem că există o cale de a trece prin Oglindă, cumva, în casa lor, Kitty. Hai să ne prefacem că sticla s-a făcut moale și că geamul a devenit moale și ușor ca un vâl de gaz, așa ca să putem trece prin el. Ia te uită, acum se prefacă într-un soi de ceață, pe legea mea! Ar fi destul de ușor de trecut prin ea...

Se suise pe o placă a căminului în timp ce rostea aceste vorbe, deși habar n-avea cum de ajunsese acolo. Și negreșit că sticla începu să se topească, întocmai ca o strălucitoare ceață argintie.

După alt moment, Alice a trecut prin sticlă și a sărit sprinten jos, în Odaia Oglinzii. Înainte de orice, se uită ca să vadă dacă era chiar foc în cămin, și a fost nespuse de încântată să descopere că era unul adevărat, scoțând vâpăi la fel de scânteietoare ca și cel lăsat în urma ei.

„Vasăzică, îmi va fi la fel de cald aici ca și în vechea odaie, se gândi Alice, ba încă și mai cald, fiindcă aici nu va fi nimeni care să mă mustre și să mă depărteze de foc. Vai, ce-am să mă mai distrez când o să mă zărească prin Oglindă că am trecut aici și n-or să poată ajunge până la mine!”

Apoi începu să-și rotească privirea primprejuri și observă că tot ceea ce se putea vedea din vechea odaie era absolut banal și neinteresant, dar că tot restul era cât se poate de deosebit. De pildă,